

20:B NEVS (F.D. SAAB PERSONBILAR)

Flygbild över Saabs fabriker år 1981. Till höger syns fabrikerna tillhörande Volvo flygmotor. Källa: Innovatum bildarkiv.

Längst ut på Stallbacka industriområde ligger NEVS, fd. Saab personbilstillverkning. Företaget var länge en av de viktigaste näringarna i Trollhättan och har sedan starten under slutet av 1930-talet varit starkt förknippat med staden och präglat dess utveckling och framväxt. Idag ägs företaget av det Kinesiska företaget NEVS som producerar bilen Saab.

BESKRIVNING AV KULTURMILJÖN

Miljön karaktäriseras av tätt sammanbyggda industri- och verkstadsbyggnader. Byggnaderna är till stor del uppförda med blåa och vita plåtfasader. Av den äldsta bebyggelsen från 1930-talet finns mycket få spår bevarade.

Företaget är liksom Volvo Flygmotor sprunget ur verkstadsföretaget Nohab. Under slutet av 1920-talet strävade Sverige efter att bygga upp ett starkare flygvapen med en inhemsk flygplansproduktion. Nohab och ASJA från Linköping bildade bolaget Nohabs flygmotorfabriker AB och började i liten skala producera flygplan i några av Nohabs lokaler vid kanalen.

Åren 1937-1938 började verkstäderna på Malöga byggas. En av de första byggnaderna som uppfördes var kontoret, en tegelbyggnad i två våningar med ett centrerat torn som gick under benämningen Flygtornet, men som troligtvis aldrig används som flygtorn. Mellan kontoret gick en passage till en byggnad som idag ägs av GKN. Passagen sattes igen när företaget delades upp i två och bildade det som senare kom att bli Saab personbilstillverkning och Volvo flygmotor 1941. Under slutet av 1980-talet ändrades kontorsbyggnaden och man byggde på två våningar och klädde fasaderna med plåt.

Det är i detta område, kring det "gamla kontoret" som serieproduktionen av personbilar startar under slutet av 1940-talet och både karosserifabrik, monteringsverkstad och en liten måleriverkstad uppförs. År 1947 presenteras den första Saabbilen och två år senare är serieproduktionen igång.

Mellan 1950-1962 sker kanske den viktigaste utvecklingen inom Saab. Företaget expanderar och bygger ut karosserifabrik, monteringsfabrik och 1958 tillkommer det som idag går under benämningen "nya kontoret".

Trots den stora produktion som skett i området där man under slutet av 1990-talet nådde piken och kunde producera 130.000 bilar/år är området relativt litet och väldigt kompakt.

År 2011 går företaget Saab i konkurs och 2012 köper företaget National Electric Vehicle Sweden fabriken med intuitionen att börja tillverka elbilar med märket Saab.

"Det gamla kontoret" var en av de första byggnaderna att uppföras på området. Byggnaden fick nytt uttryck efter ombyggnation under slutet av 1980-talet. Äldre bild från företags arkiv.

MOTIV

Platsen och bebyggelsen speglar en viktig del av Trollhättans historia och är även av visst nationellt värde på grund av den tidigare produktionen och dess betydelse för svensk industri- och bilhistoria.

Den fysiska miljön besitter dock endast mindre kulturhistoriska värden. Framför allt är de äldre byggnader som finns bevarade, strukturer och synliga förändringar som spelat avgörande roller för bilutvecklingen, som är värdefulla för miljön.

Området står för en mycket viktig del av Trollhättans utveckling. Företaget Saab har spelat en avgörande roll för stadens utveckling och många Trollhättebor har en relation till arbetsplatsen.

De byggnader och platser som särskilt uppmärksammats vid inventeringen och där särskild hänsyn bör tas i framtiden är:

- VTG -verkstad (1938)
- Gamla kontoret (1938)
- Syverkstad (1951)
- Gångbro (1938)
- Äldre prov- och krockbana

INGÅR OCKSÅ I

Stallbaka och Malöga industriområde. Dokumentation av ett betydelsefullt industriområde i Trollhättan. Älvsborgs länsmuseum 1993.

FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Miljön är värdefull främst ur regional synpunkt men har även ett visst nationellt värde som en viktig del av Sveriges och Trollhättans historia. Detta bör hävdas och äldre byggnader på området ska tas om hand och ses som en värdefull del av Trollhättans industrihistoria.

Förtätning inom området ska ta hänsyn till befintliga bygger och dess arkitektur.

Tillbyggnader, fasadförändringar, ändringar på takkonstruktion och vid byte av fönster och entrépartier på de klassificerade byggnaderna ska samråd ske med arkitekt eller bebyggelseantikvarisk kompetens.

Den f.d. syverkstaden har trästomme med en fackverkskonstruktion i takstolen. Lanterniner i taket är värdefullt att bevara. Idag karaktäriseras miljön av ombyggnationer, som bidragit till att äldre byggnader och strukturer är svåra att utläsa. På den mellersta bilden syns det nya kontoret från 1958 och till höger syns en del av karossverkstaden som byggdes till och på år 2000. Byggnaden blev tilldelad Trollhättans Stads arkitekturpris år 2001.

Företaget värnade om sina anställda. På bilden syns Saabs glada damlag i fotboll, ca 1956. Källa: Innovatum bildarkiv